

Ezeket a szavakat a tavaly tanulta Andreitől, s mindig mulattak, mikor mondta. Most viszont Andrei nem dicsérte meg, amiért így észben tartotta őket, száraz, erőltetett mosollyal fogadta, s a szája sarkában két fájdalmas ránc jelent meg. Megsimogatta a gyereket. Oneață odatartotta a fejét, még jobban hozzásimult, s vágyakozva kereste a tekintetét.

*

Egyik reggel az anyja majorságot hívogató hangjára ébredt fel. Bosszúságában, hogy megzavarták az álmát, a kiabálást hallgatva arra gondolt, hogy az anyjának túl nagy tüdeje van. S maga elé is képzelte: nagy, nedves, puha és lilás. Összerázkódott az undortól.

Hirtelen a szoba közepére ugrott, aztán megrendülten az ágy szélére roskadt, és sokáig ült itt kezébe temetett arccal.

A következő éjszaka elállt az eső. Reggel Andrei kiment a földjükre, a Hársfa oldalba, a tehénnel. Dél felé talált egy magaslatot, ahol száraz volt a föld. Végigdől, karjára fektette a fejét, hallgatta az esős napok után újra éledő fű zizegését, s úgy tűnt neki, hogy tavasz van. És eszébe jutott, hogyan érezte először életében a tavaszt.

Négy-ötéves lehetett. A palánkon ült egy méhkaptár mellett. És egyszercsak, ahogy a méhek zümmögését hallgatta, s nézte a kertben a paradicsompalánták rezzenéseit meg egy száraz földfoltot, minden elsötétedett előtte, megrázkódott, mintha a hideg futott volna rajta végig, s leesett a palánkról, mintegy másfél méter magasból. Kificamította a lábát, s egy üvegszilánk is belefűrődött. De lábával és tenyerével a föld melege érezte, nem a fájdalom hasítását, s elfutott. Csak mikor fáradtan összeesett egy kerítés mellett, érezte meg a fájdalmat. Most, mikor próbálta megérteni, hogy miért nem érezte akkor a ficam okozta fájdalmat, és az üveg szúrását, Andrei arra gondolt, hogy rég nem érintette talpával a földet, a hosszú tél után, s ennek tulajdonítható. A magyarázat nem elégítette ki, mást keresett. Belealudt a gondolkozásba. A tehén egy darabig nyugodtan legelt, aztán óvatosan egy búzatáblához közeledett. Látta, hogy nem hajtják el, hát nekilátott a búzának. Eleinte leette a kalászt is, a szarát is. Aztán nem érte a dolgot (hogy miért nem hajtják el), csak a fiatal, lágy, tejes kalászt ette. Miután jóllakott, csodálkozva a fiúhoz ment, s hálásan nyalta a fejét. Aztán a nyakát. Sós izzadság-cseppeket talált itt, ami nagyon ízlett neki. Miután ezeket lenyalta, tovább keresett az ing gallérja alatt. Azután jóízűen hozzálátott a sós izzadsággal átitatott kenderinghez. Megette a kendernadrágot is, s miután befejezte, még egyszer végignyalta Andreit, tetőtől talpig. Aztán lefeküdt, és jámboran, oltalmazón kérődzött a fiú mellett. Andrei azt álmodta, hogy egy áttetsző felhőn úszik, ami valamit mind kerülget, s egyre inkább közeledik, de mind lassabban, és mind egyenesebben, ki tudja mihez.

KÁNTOR ERZSÉBET fordítása

A MAGYAR IRODALOM ROMÁNIÁBAN

Írta: CONSTANTIN OLARIU,

az „Editura pentru literatură universală” lektora

Egy visszapillantás a magyar irodalom román nyelvű tolmácsolásának nagyobb időszakára, számos olyan gondolatot ébreszthet, amely egyáltalán nem érdektelen napjaink olvasója számára. A fordítási irodalom egészéből kiragadva is, a felszabadulás után a román nyelv köntöskében megjelentetett magyar szépirodalom nemcsak mennyiségében (92 cím, 1 423 000-es példányszámban), de változatosságában is imponáló, tanúsítva ezzel azt az állandó törekvést, ami az érték és ízlés szerinti válogatásra irányul. A könyvek címe, kötése, formátuma és a gyűjtemények mögött tapasztalható az igyekezet és nemegyszer aprólékos gondosság, amivel szeretnénk átnyújtani az olvasónak egy olyan kulturális tevékenység természetét, amely a múltban a névtelenség korlátai közé volt bezárva.

Régebben a magyar irodalom csak szórványosan jutott el hazánkba, az egyes írók és művelt emberek elszigetelt kezdeményezésének jóvoltából, vagy a rentabilitás miatt, amit a nem mindig kiváló írások fordítása jelentett. Általában azonban, ami értékes maradt ezekből a rendkívül kis számú fordításokból, olyan élvonalbeli költőkhöz kapcsolódik mint S. O. Iosif (Petőfi fordításai: *Válogatott versek*, Az

apostol) és Octavian Goga (Madách: *Az ember tragédiája*), vagy más, a román irodalmon belül határozott értéket képviselő tollforgatók (például Iosif Vulcan).

Összevetve a hosszú évtizedek alatt, egészen a II. világháborúig átültetett magyar szépirodalmi értékeket az utóbbi években napvilágot látott fordításokkal; szép eredményt kapunk: összesen 36 klasszikus és 57 jelenkori író és költő jelent meg román nyelven.

A klasszikusok, valamint századunk első felének írói közül sokan először jelentek meg fordításban, mint ahogyan szintén először mutattuk be ezen írók művének egyes, nálunk eddig ismeretlen aspektusait (Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*, 1940; Katona József: *Bánk bán*, 1954; Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*, 1947. 1957; Bródy Sándor: *A tanítónő*, 1959; Eötvös József: *A falu jegyzője*, 1960; Radnóti Miklós: *Válogatott versek*, 1960; Ady Endre: *Novellák*, 1962; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*, 1961; Gábor Andor: *Novellák*, 1964.).

Először végeztek nálunk széles körű válogatást egy magyar klasszikus művéből, ezzel egy sor kiváló munkát adva hazánk olvasójának kezébe. Móricz Zsigmondról van szó, akinek írásaiból eddig négy kötet jelent meg (I. kötet, 1957; II. kötet, 1961; III. kötet, 1962; IV. kötet, 1963.), ezek az író legsikerültebb regényeit fogják össze (többek között: *A fáklya*, *Isten háta mögött*, *Pillangó*, *Úri muri*, *Rokonok*, *Rózsa Sándor a lovát ugratja* stb.). Mindezeket kiegészíti majd egy novellás kötet. Ne feledjük, hogy az említett klasszikusoktól a sorozaton kívül külön is megjelentek már fordítások, mint például a „*Légy jó mindhalálig*” (1956), vagy kötetbe gyűjtött novellái. *A utolsó betyár* címmel (1955) és egyéb írásai.

A felszabadulásig teljesen ismeretlenek voltak az ilyen nagyszámú és átfogó, ugyanakkor magas irodalmi rangú fordítások olyan szerzőktől, akik addig csak néhány elszigetelt próbálkozás útján váltak ismertté a román olvasó előtt. Ezért egy rövid áttekintése az utóbbi idők fordításainak igen tanulságos lehet: Mikszáth Kálmán: *A szelistyei asszonyok* (1947), *Két választás Magyarországon* (1954, 1961); Petőfi Sándor: *Válogatott költemények* (1947), *János vitéz* (1958), *Versék* (1961); Jókai Mór: *A kiskirályok* (1955), *A aranyember* (1959), *Fekete gyémántok* (1965); Ady Endre: *Költemények* (1955); Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* (1958, 1963); Arany János: *Válogatott versek* (1957), *Költemények* (1960 — kétnyelvű kiadás); Vörösmarty Mihály: *Válogatott művek* (1958); József Attila: *Versék* (1955, 1961).

Az olvasók széles rétegei mindig nagyra értékelték és értékelik a mai magyar irodalmat. Ezen a téren a fordítások köre évről évre bővült, magába foglalva a hazájukban és annak határain túl is elismert írók mellett fiatal szerzőket is, akik a felszabadulás utáni időkben nevelődtek ki. A széles körben ismert prózaírók közül megérdemelt nagy sikernek örvendett Illés Béla (*Embert és vitézt éneklek*, 1950, *Kárpáti rapszódia*, 1950—1951, *Honfoglalás*, 1956, *Szélmalom*, 1958, *Anekdotás könyv*, 1961; *Ég a Tisza*, 1962. Mesterházy Lajos: *Pár lépés a határ*, 1962, Darvas József: *Egy paraszt család története*, 1963, Goda Gábor: *Panoptikum*, 1965).

Megemlítünk még köteteket, mint Karinthy Ferenc: *Kőművesek* (1952), Nagy Sándor: *Megbékélés* (1952), Örkény István: *Házastársak* (1953), József Jolán: *A város peremén* (1952), Seberényi Lehel: *A hegyek elmozdulnak* (1954), Sarkadi Imre: *Út a tanyákról* (1955), Illyés Gyula: *Puszták népe* (1957), Erdős László: *Sziszifusz* (1961), Cseres Tibor: *Hideg napok* stb., amelyek grafikailag színvonalas kivitelben jutottak el a mai irodalom értékei iránt érdeklődő olvasókhöz.

Külön fejezetet képviselnek a fordítások között a gyűjteményes kiadások, köztük olyan reprezentatív kötetekkel, mint: *Magyar lírai gyűjtemény* (1947), *Magyar költemények* (1950, 1956), *A mai magyar költészet* (1954). Az átfogó *Magyar irodalmi antológia* tervezett három kötetéből eddig kettő jelent meg, és nagyban hozzájárul a magyar irodalom megismeréséhez. A már eddig megjelent kötetek megérdemelt sikert arattak.

Visszapillantásunk nem mondható teljesnek sem a címek tekintetében, sem más vonatkozásban, mint például a párhuzamos kiadások, újbóli kiadások és így tovább, de úgy gondoljuk, így is beszédes marad. Nem mulaszthatjuk el megjegyezni, hogy az említett művek tolmácsolásában nagy szeretettel és hozzáértéssel vett részt hazánk számos élvonalbeli írója és műfordítója: Eugen Jebeleanu, Adrian Maniu, Veronica Porumbacu, Emil Giurgiuca, Al. Andrițoiu, A. S. Baconsky, Mihai Beniuc, Tașcu Gheorghiu, Ioanichie Olteanu, Virgil Teodorescu, Ion Chinezu és mások.

Fordította: KOZMA MIHÁLY